

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica št. 6.

GLASNIK

Nar. čina znaša:

celoletna K 4.—

pololetna „ 2.—

četrtletna „ 1.—

Pesamezna št. „ 0 10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 11.

V Ljubljani, dne 14. marca 1913.

Leto VI.

Sedanja doba in delavstvo.

»Vi živite na zemlji veselo (v izobilju), se šopirate ter pitate vaša srca kot za klavni dan.« — (Sv. Jakob Kap., 5. v. 5.)

Po pravici smemo imenovati sedanjo dobo, dobo najbrezsrčnejega in najkrutejšega materializma. Brezvestni, požrešni in brezsrčni kapitalizem drvi bliskovito za »zlatim teletom«, ne ozira se koga in koliko jih v tem divjem samopasnem diru podere, potepta in pohodi. Izrabljanje človeških moči čimdalje bolj narašča. Delavstvo po tvornicah se smatra le še kot orodje, brez vsake nadaljne vrednosti. Nenasitni kapitalizem se organizira v kartele in razna društva, s pomočjo katerih oklepa delavstvo v čimdalje večjo sužnost. Pa tudi vse drugo ljudstvo ječi v tej sužnosti ter prinaša dan na dan nikdar sitemu zmaju prepisane hrane.

Moderni kapitalizem ne pozna ne morale, ne narodnosti in ne vere. Njegovi vzori so: doskrajno izrabljanje delavskih moči in brezmejno oduševstvo in rop vsega ljudstva, v prilog nikdar silih kapitalistov. Osobito današnji tvorniški delavec je v rokah brezvestnih, brezsrčnih in navadno tudi verolomnih kapitalistov čisto navaden suženj, za katerega se ne briga današnja ženja, hvalisana olikana in izobražena družba. Nasprotno! Dobe se celo ljudje, ki mečejo na delavstvo kamenje in blato. Delavci so prepuščeni samim sebi in navezani le na lastno moč, ki se zrcali v zavesti skupnosti, v neomajni medsebojni zvestobi in krepki organizaciji. Nas slovenske delavce učijo dogodki v Vevčah in tudi po nekotnih drugih podjetjih, osobito v ljubljanski predilnici oziroma tkalnici, več kot debele knjige filozofov. Pritrgavanje zasluzka zaslužnim dolgoletnim delavcem, nalaganje prisilnega dela posameznikom in venmetanje starih izkravavljenih delavcev, so v nebo vpjioče krivice, rane, ki jih zada moderni kapitalizem delavstvu, pred očmi oblasti. Ako kedaj, veljajo v današnjem času kapitalističnim hijenam besede sv. apostola Jakoba: »Vaše zlato in srebro bo zarjavelo, rja pa bude pričevala proti vam in bo kot ogenj povžila vaše meso. Nabirali ste zaklade jeze v poslednjih dneh.«

In dalje: »Glej! Vpitje delavcev, ki so obdelovali vaše polje in tožbe žanj-

cev zaradi pritrganih plač, so prodrle do ušes Najvišjega.« Da, v resnici! Krivice sedanjega kapitalističnega gospodarstva nasproti delavstvu, kriče do neba! Kriči pa do tje tudi brezbriznost poklicanih činiteljev, ki puste prosto pot vsem podlostim, s katerimi osrečuje sedanji kapitalizem revne zemljane. Mandarini in pandurji kleče ponižno pred zlatim teletom, ter mu darujejo kadila in jekla.

Edini delavec, ki je najbolj izpostavljen nemilosti kapitalizma, se je v svoji organizaciji opogumil za boj proti neznošnim krivicam tlačiteljev. Posebno pa je poklicano krščansko delavstvo v boj proti krivicam in za pravice. In to posebno sedaj, ko soc. demokracija opravlja modernemu kapitalizmu hlapčevska dela. Krščanske delavske organizacije so poklicane varovati delavske pravice in se boriti proti vsem krivicam. Krščanstvo samo je pravičnost, ki mora sovražiti vsako krivico in se ji z vsemi silami protiviti. Zato morejo biti le krščanske delavske organizacije v resnici sposobne za boj proti krivici. Gotovo je, da je izobrazba za delavski stan v boju nujno potrebna. Vsled tega pa skuša ravno kršč. soc. delavska organizacija svoje člane duševno kolikor mogoče dvigniti, da morejo soditi in presojuditi lastne stanovske zadeve in se tako pripravljajo za bodoče čase. V tem oziru ima posebno hvaležno nalogo naša Jugoslovanska Strokovna Zveza, katere naj bi se vse slovensko krščansko delavstvo čimpreje tesno oklenilo.

Bratje tesno se združimo,
Pojmo vnetega srca;
Svetu glasno oznanimo,
Da smo enega duha!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

KAKŠNE NAJ BODO DELAVSKE ORGANIZACIJE?

Čudno vprašanje! Saj vendar vemo, kako naj se organizujemo in kakšna bodi naša organizacija. Mi vsi dobro vemo, da je strokovna delavska organizacija najprimernejša in najboljša. Najprimernejša in najprimernejša vže zaradi tega, ker se vsaka stroka dela posebno razvija in ima tudi posebno svojstva. Pa tudi zato, ker ene stroke tovariši vedno najbolj skupaj drže. Vedno se bosta dva čevljarja v tuji ali na poti srčneje pozdravila kakor čevljar in krojač. Veže jih že neka naravna strokovna vez in in zavest,

vsled tega je tudi medsebojni čut močnejši.

Dalje ima poznanje strokovnega dela, na delavce iste stroke poseben vpliv, katerega drugi ne more imeti. Kako more presojudi ključavničar steklarjevo delo in narobe? Iz poznanja dela morajo slediti razne delavske pogodbe. Le oni, ki delo popolnoma pozna, more o njem tudi razsojati. Tako morejo z podjetniki sklepati kolektivne pogodbe najboljše strokovna društva dotičnih delovnih strok. Nemogoče si je misliti, da bi na primer krojači mogli sklepati delavske pogodbe za tiskarje in sicer samo zaradi tega ne, ker ne poznajo tiskarskega dela. Strokovna društva so pa tudi lahko najboljše šole za spoznavanje in izpopolnjevanje posameznih strok dela. Kjer taka društva goje poleg delovske vzajemnosti tudi strokovna predavanja, morejo dati s tem članom marsikako znanje, katerega bi se sicer ne zavedali, če tudi so se praktično dela priučili.

Strokovnjaki morejo tudi najboljše razsojati o uredbi primernege varstva na delu. Pri nekaterih strokah dela preti delavcu vedno velika nevarnost telesnih poškodb. Pri drugih so zopet razni plini, prah, prepah, menjavanje toplote, stalna velika vročina ali mrzota, vedna tema in delo pri luči, posebno pod zemljo, kar vse vpliva na delavčevu zdravje. Istotako vpliva na telesno zdravje tudi način dela samega. Pek na primer postane kruljev, istotako tudi mlad delavec pri predilnem stroju bombaževih ali volnenih predilnic. Da se to prepreči, je potrebno mladim ljudem pojasnila in strogih naročil pri delu. Dalje more strokovnjak razsojati tudi o razlikah dela, bodisi na umetnosti ali čas. Umetna dela, ki potrebujejo posebne spretnosti, se plačujejo navadno bolje kakor priprosteja dela. Ona dela, ki porabijo za izvršitev več časa se tudi drugače plačujejo kakor ona, ki se izvrše hitro, kar pride osobito pri akordnih delih v pošte. Z vsemi temi delavsko strokovnimi vprašanji se imajo nalogo baviti strokovna društva ter v vseh vprašanjih iti delavcem - članom društev na roko z primernimi nasveti in pojasnili.

Iz teh razlogov so strokovna društva najprimernejša delavska organizacija. Poleg navedenega vrše strokovna društva tudi še razne druge koristne in potrebne posle: pravno varstvo, bolniška podpora, podpora v slučaju brezposelnosti, posredovanje dela, popotna podpora, preseljevalna podpora, so kot pritlikline strokovnih društev zelo ko-

ristna naprava za člane, zaradi česar je ta delavska organizacija tudi najboljše. Mi slovenski delavci smo v tem oziru dobro preskrbljeni. Imamo Jugoslovansko Strokovno Zvezo, ki nudi delavcu vse, česar mu dobra organizacija nuditi more. Zato le vkup »uboga gmajna«! Časi prihajajo hudi, treba je da smo pripravljeni!

Iz ljubljanske tkalnice. Razmere v ljubljanski tkalnici so posebno pri motalkah zelo slabe. Dela se tri do štiri dni tedensko. Zaslužek je čimdalje manjši, ker se delavkam odtrguje plača. Dnevni zaslužek motalk znaša štirideset do petdeset novcev. Vkljub temu da primanjkuje dela, se sprejemajo še nove delavke. Motalk je bilo preje kakih 30, sedaj jih je 70; torej se je ta panoga podvojila. Delavstvo je izpostavljeno neznošnemu zmerjanju. Opozarjamo dotičnega paznika, da surovo postopanje proti delavstvu ni v nobenem oziru na mestu in da se zmerjanje ljudi ne strinja z kazenskim zakonom.

Izvoz naših tekstilnih izdelkov na Balkan. Leta 1912 je iznašal ves izvoz naših tekstilnih izdelkov 207 milijonov kron in od tega je šlo za 75 milijonov izdelkov v balkanske države. Tudi v izvozu konfekcijskih izdelkov igrajo balkanske države veliko vlogo. Na prvem mestu je med kupci Rumunija, na drugem pa dosedanja Turčija. Če pomislimo, da živi v Avstriji skoraj en milijon ljudi od tekstilne obrti, potem lahko uvidimo, kolikega pomena je, v kakšnem razmerju je naša država z balkanskimi državami.

ZAVAROVANJE PROTI NEZGODAM.

Dr. Jure Adlešič.

(Dalje.)

3. Ugotovitev odškodninskih zahtevkov.

Vsako nezgodo, ki se pripeti v podjetju, podvrženemu dolžnosti zavarovanja, mora podjetje vsaj tekom petih dni pisмено naznaniti politični oblasti prve stopnje, to je okrajnemu glavarstvu ali magistratu v mestih z lastnim statutom.

Če podjetje take poškodbe, ki je imela za posledico smrt ali vsaj delovno nezmožnost za dobo najmanj treh dni ne naznani v predpisanem roku pristojni oblasti, je odgovorno poškodovanemu po določilih občanskega državljanskega zakonika; to odškodnino more poškodovani terjati z redno tožbo pri rednem sodišču.

J. Jørgensen: Naša ljuba Gospa Danska.

Ko je pomlad nastopila v vsem svojem krasu, je zapustil Dansko. Na Nemškem je našel še zimo. Gore so bile črne in žalostne, vse poraščene s temnimi iglavljem. Ronge je potoval iz Kopenhagna v Monakovo po železnici. Štrindvajset ur potem ko je zapustil Kopenhagen, je klečal v baziliki svetega Bonifacija in bil navzoč pri službi božji. In pol ure pozneje je potrkal na vrata celice očeta Gregorja.

Stari benediktinec je sedel pri mizi in pisal. Prvi hip je zmedeno pogledal Hermana, nato ga je spoznal in mu ginjen šel nasproti.

»Moj ljubi mladi prijatelj!« je zaklical in ga poljubil na obe lici. Tudi Herman Ronge je bil ganjen in mu pravtako vrnil poljub. Sedla sta k pisalniku. Ronge je našel ob mizi še žebelj, na katerem je visel nožič, ki se je igral tolikrat v učnih urah. Oče Gregor je bil njegov največji prijatelj in dobrotnik. K njemu je prvič pokleknil v groznih zmotah in mu odkril svojo dušo, raztrgano in blodno — pred njim je molil veroizpoved, ko se je vrnil iz zmot na pot resnice. Gotovo sta se Ronge je molče sklonil glavo in tako pritrtil. Potem je vstal in se poslovil; oče Gregor ga je spremil na hodnik. Čudna prijatelja zdaj spomnila vrste

dogodkov in si mislila vsak svoje. Oče Gregor si je mel roke kakor vedno, kadar je bil zelo zadovoljen, nato pa jih skril globoko v rokave svoje halje.

»Torej, zdaj mi povejte, kako se vam godi.« Herman Ronge ni dolgo pomišljal, temveč je izlil vse srce očetovskemu prijatelju. Med njegovim pripovedovanjem je postajal obraz očeta Gregorja vedno resnejši in se izpremenil v slovesen izraz kakor vedno, kadar je prišel na vrsto razgovor o verskih stvareh.

»Gospod Ronge,« je rekel počasi in s poudarkom, »ne morem vam dati nikakega sveta. Ako sem vas prav razumel, se mi zdi, da se ne čutite poklicanega, vstopiti samo v kak red, temveč ustanoviti celo ali vsaj povzročiti popolnoma novo redovno družbo. Pravite, da bo moja misel in sodba za vas velikega pomena; potem boste gotovo razumeli, da mi je težko izreči takoj kaj odločilnega. Dovolite mi par dni, da premišljam o vaši zadevi ter jo z molitvijo priporočim Bogu. Jutri bom za vas maševal, ravno jutrišnji dan mi je na razpolago. Pa tudi vi storite svojo dolžnost v tem oziru.«

Nik prav do stopnjic. Njegovo prijazno in veselo lice mu je zopet zablestelo. Pri stopnjicah se je še enkrat prav srčno poslovil od svojega prijatelja in gosta. Herman Ronge se je začutil olajšanega in veselega, saj je dobro

vedel, da je izročil svoje zadeve skrbnim rokam starega duhovnika. Resnost, s katero je oče Gregor pozdravil stvar, ga je še bolj spominjala važnosti te odločitve. Dokler je vse še v naši notranjosti in se vse godi le v duši, takrat stvar še ni popolnoma resnična. Lahko še izgine, ne da bi kdo vedel in slišal o nji, vse se še lahko odloži brez vsake obzira in brez vsakih posledic. Toda kadar smo svoje misli že izrekli, je davno tako, kakor bi jih dali iz rok in le za visoko ceno bi jih mogli zopet odkupiti. Misel je šla iz notranjega sveta v zunanjega; postala je stvar, ki živi zase, je kakor otrok, ki se je odtegnil očetovi oblasti. Zato je postalo Hermanu vedno tesneje, bilo mu je skoro žal, da je izgovoril tako velike in drzne besede . . .

Dva dni sta med tem minila in tretji dan je stopil pred očeta Gregorja, ki ga je pozdravil s sledečim vprašanjem:

»Povejte mi, ali poznate vsaj malo sv. Ignacija Lojola?«

»Ne mnogo,« je priznal Ronge.

»Gotovo pa veste, da je ta toliko obrekovani svetnik napisal knjigo, ki je prinesla izmed vseh drugih največ uspeha in blagoslova: to so njegove »Duhovne vaje«. Na to knjigo bi vas rad opozoril. Morda se boste čudili, da vam jaz, ki sem benediktinec, priporočam, da iščite sveta in navodil pri

ustanovitelju jezuitskega reda. Toda smelo trdim, da je veliko duha sv. Benedikta v sv. Ignaciju . . .«

Toda, ostaniva pri »Duhovnih vajah«. Tu imam pri rokah ravno en izvod. Osma teh duhovnih vaj — oče Gregor je začel listati po stari pergamentni knjigi — torej osma duhovna vaja razpravlja ravno o volitvi poklica. Sv. Ignacij navaja več točk, naj vam preberem dve najvažnejši! Torej tretja točka! »Misli na smrtno uro in dobro premisli, v katerem stanu bi želel biti takrat. Misli si, ali bi želel, da bi zdaj umrl v stanu, v katerem si zdaj, ali nisi. Kajti v stanu, ki bi želel umreti, moraš tudi živeti in v stanu, ki si ga izvolimo, da bi v njem živeli, tudi navadno umrjemo.« Četrta točka: Spomni se prijatelja, ki ga ljubiš kakor samega sebe in ti je mnogo na njegovi sreči. On je v istih dvomih kakor ti, živi v istih razmerah, je zdrav kakor ti, ima enake duševne zmožnosti in je sploh kakor ti. Vpraša te torej za svet. Kaj mu boš svetoval z dobro vestjo in po zakonih prijateljstva in prave ljubezni? Mislim tudi, da nikogar ne moreš bolj ljubiti kakor samega sebe. Toda ti bi bil sam sebi največji sovražnik, ako bi si ne svetoval istega, kakor drugim. In kaj boš odgovoril Bogu pri sodbi, ako nisi storil vsega, kar bi moglo koristiti tvoji duši?«

**Koliko zasluži glavni sluga na uni-
verzi?** Pri odmeri pristojbinskega dav-
ka je vsled pritožbe cenilo sodišče po-
stranske dohodke glavnega sluga du-
najske juridične fakultete na letnih 15
tisoč kron. Menda se more meriti s tem
malokateri univerzitetni profesor.

Univerza v južni Afriki. V Kap-
statu v južni Afriki so sklenili ustano-
viti univerzo. Poučevalo se bo v angle-
škem in holandskem jeziku.

Novo štetje ur. V Avstriji in Nem-
čiji nameravajo upeljati novo štetje ur,
kakor ga imajo že v Italiji. Ure bi se
štele namreč kar naprej od 1 do 24. Pri
železnici in pošti bi pomenilo to napre-
dek, ker bi odpadla sitna razdelitev do-
poldanske in popoldanske ure.

Brezlična zveza z vozečimi vlaki.
V zadnjem času se nekateri strokov-
njaki zelo trudijo, da bi iznašli pripra-
vo, s katero bi bilo mogoče govoriti z
vlakovodjo med vožnjo. To bi bilo veli-
kega pomena, ker bi bilo mogoče na ta
način preprečiti marsikatero železniško
nesrečo, toda uspehi so bili dosedaj le
nepopolni. Sedaj se je pa posrečilo ne-
kemu nemškemu inženirju sestaviti
pripravo, s katero se da ravno tako go-
voriti, kot z navadnim telefonom. Po-
skusi so se dobro obnesli.

Promet Italije z inozemstvom. —
Uvoz v Italijo je dosegel v prvih dese-
tih mesecih l. 1912. vsoto 2911·2 mili-
onov lir. To pomeni prirastek 116·9 mi-
lijonov lir proti isti dobi prejšnjega
leta. Izvoz je narasel za 120·4 milijo-
nov lir.

**Nazadovanje števila novorojencev
na Dunaju.** Pri neki seji dunajskih
mestnih zdravnikov je predsednik kon-
statiral, da je bilo na Dunaju v zadnjih
desetih letih 100 tisoč otrok manj roje-
nih, kot v prejšnjem desetletju.

103kratni morilec. V Petrogradu so
zaprl zločinca, ki je izvršil 103 umore.

Avstrijski delavci na Westfalskem.
Na Westfalskem je uslužbenih okroglo
30.000 delavcev iz Avstro-Ogrske. V
varstvo naših državljanov se nahaja od
1. januarja 1912 v Dortmundu avstrij-
ski konzulat.

Cene živil v Ameriki. (Številke v
oklepaju pomenijo cene v Avstriji.)
Goveje meso 2.20—4.84 (1.55—3.—),
svinjsko meso 2.75—3.31 (1.40—2.80),
moka 0.55—0.88 (0.28—0.46), sladkor
0.66—0.88 (0.96—1.24). Če pomislimo, da
so plače v Ameriki tri- do štirikrat
višje kot pri nas, so cene živil v Ame-
riki primeroma zelo nizke.

Železniški tatovi. V lvovskih želez-
niških skladiščih so odkrili velikanske
tatlavine. Več sladkišnih uradnikov,
med njimi celo predstojnik, je pri tem
udeleženi. Dva uradnika sta se usmr-
tila, preden so ju mogli aretirati.

**Železniške nesreče in prometni pred-
pisi.** Menda ni zlepa polja, na katerem
bi v kazenskih zadevah igral slučaj to-
liko vloge, kot jo igra pri železniških
nesrečah. Na eni strani imamo stroge
predpise, ki določajo uslužbencem na-
tančno, kako ima ravnati v posameznih
slučajih, na drugi strani pa stavi že-
leznična na svoje osebe čisto zahteve, ki
jih po danih predpisih nikakor ni mogo-
če izvršiti. Teorija (predpisi) in pra-
ksa sta pri železnici tako daleč nara-
zen, da jih v mnogih slučajih ni mogo-
če spraviti v soglasje. Za primer naj
navedemo samo angleško premikanje,
ki je po predpisih strogo prepovedano,
pa se vendar na vseh nekoliko večjih
postajah redno uporablja, ker bi bil
sicer ves promet zelo oviran. Dokler
gre stvar gladko izpod rok in se nič ne
zgodí, je vse dobro in tudi nadzorovalni
organi zatisejo oko, da ne vidijo tega.
Kadar se pa pri tem zgodí kaka nezgo-
da, pridejo na dan predpisi in sodnik,
ki se največkrat prav nič ne spozna v
teh stvareh, se jih drži dobesedno ter
izreče na podlagi tega obsodbo. Zago-
vornik navadno tudi nima jasnih poj-
mov o železničarski službi in ne more
navidezna krivca tako uspešno zago-
varjati, kakor bi bilo to mogoče. Tako
nosi uslužbenec dostikrat prav po ne-
dolžnem hude posledice nesrečnega slu-
čaja. Če se zgodí pri nezgodi samo ma-
terijalna škoda in ni nikdo ranjen, ali
celo ubit, stvar še ni tako huda. Želez-
niška uprava se sama zaveda, da pred-
pisi ne odgovarjajo potrebi in zato take
stvari še tuhtam potlačí. Če je pa le
kdo ranjen, se pa to težko zgodí; kadar
pa pride zadeva pred sodnijo, je to go-
tovo uslužbencu v škodo. Vsaj nepo-
trebne skrbi in sitnosti ima gotovo, ker
ne more biti nikdar gotov, da bo opro-
ščen, če je tudi popolnoma nedolžen. Si-
cer se mora priznati, da je ravno pri že-
leznični zelo težko prirediti predpise ta-
ke, ki bi nudili dovolj varstva in bi bile
obenem tudi mogoče ravnati se po njih,
vendar pa je čisto gotovo, da bi lahko
bilo v marsikaterem oziru boljše kot je.
Premikač mora sedaj vsak dan nešte-
tokrat grešiti proti predpisom, če se pa
kaj zgodí, ga pa takoj drži državni
pravdnik za vrat. Gospodom v železni-

škem ministrstvu, ki sestavljajo te
predpise, pač manjka prakse, in bi bilo
odločno potreba, da bi pregledali vsake
nove predpise, predno izidejo, ljudje, ki
delajo praktično službo ali so jo vsaj
dolgo časa delali. Če bi se tako ravnalo,
ne bi bilo treba, iskati posebnega dovo-
ljenja za posamezne slučaje, da se sme
proti predpisom delati, ker bi sicer ves
promet zastal. Že prej je bilo v tem
oziru slabo. Nova priloga k prometnim
predpisom pa, ki je stopila lansko leto
meseca julija v veljavo, je položaj še
znatno poslabšala, kar najbolj doka-
zuje to, da bodo baje kmalu izdali zo-
pet nove predpise. Zdi se, da so mero-
dajni faktorji uvideli, da tako ne more
iti dalje, kajti promet vedno narašča in
morajo uslužbenci vedno bolj naglo de-
lati ter vedno pogosteje ravnati proti
določbam. Radovedni smo, koliko bodo
novi prometni predpisi boljši od seda-
njih. —a—

Izdajatelj: Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik
Jožef Gostinčar. — Tisk „Katoliške tiskarne“.

Tovarne za asbestškriplj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljub-
ljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane
**dežnike in
solnčnike**
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih roboev, ovrat-
nikov, zavravnio, volne, bombaža, su-
kanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblečila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

*Pravi: Franck's kavni mlinčekom
najbolji pridatek za kavo!*

Tovarniška znamka.

**4. more obrtno oblastvo prve inštanca, zaslišavši trgovinsko in
obrtno zbornico in dotično zadrugo odpustiti dokaz usposobljenosti,
ako se je prosilec bavil z dotičnim opravilom najmanj pet let.**

V § 38., odstavek 3. in 4. obrtnega reda so določeni nekateri
trgovinski obrti, za katerih nastop se zahteva dokaz sposobnosti po
določilih § 13. a obrtnega reda. Taki trgovinski obrti so: trgovina
z mešanim blagom, trgovina s kolonialnim, špicerijskim in material-
nim blagom. Dokaz sposobnosti pa more v teh primerih obrtna
oblast odpustiti, ako so izpolnjeni gotovi pogoji, ki so v § 13. a, zad-
nji odstavek, natančno navedeni. Osebi, ki se hoče baviti s katerim
tu naštetih trgovinskih obrtov, se more dokaz sposobnosti oprostiti
le, ako je: a) izvrševala preje kak produkcijski obrt, b) ali kak trgo-
vinski obrt, za katerega se ne zahteva dokaz sposobnosti, na primer
manufakturna (trgovina), c) ali se je bavila s kakim prometnim opravi-
lom, ki ne spada pod določila obrtnega reda, c) ako se je bavila s
kakim tu imenovanim opravilom najmanj pet let. Upravno sedišče
je v tem oziru razsodilo (dne 1. aprila 1911, št. 3628), da se more
dokaz sposobnosti odpustiti le takim osebam, ki so se samostojno
bavile z dotičnimi obrti, od katerih žele prestopiti h kakemu trgo-
vinskemu obrtu, za katerega se zahteva dokaz sposobnosti. Za odpu-
stitev dokaza sposobnosti bi torej ne zadostovalo, ako bi se prosilec
bavil z dotičnim opravilom kot pomočnik ali bi izvrševal kako dru-
go službo pri dotičnem obrtu. Za oprostitev od dokaza sposobnosti se
marveč ob priliki takega prehoda zahteva, da je bil prosilec lastnik
obrta, od katerega naj se izvrši prehod h kakemu trgovinskemu
obrtu, za katerega nastop je potreben dokaz sposobnosti.

Tista učilišča, katerih izpričevala o uspešno dovršenem obisko-
vanju popolnoma ali deloma nadomeščajo dokaz o učni dobi v
kakem trgovinskem obrtu, so označena v ukazu trgovinskega mini-
stra z dne 13. avgusta 1907, drž. zak. št. 198. — Po tem ukazu se eno
leto predpisanega dela kot vajenec v kakem trgovin-
skem obrtu nadomešča: a) z izpričevali o uspešno dovršenem
obiskovanju kakega javnega ali kakega takega enoletnega trgovske-
ga učnega tečaja, ki je opremljen s pravico javnosti; b) z izpričevali
o uspešno dovršenih štirih spodnjih razredih kake javne ali pravico
javnosti imajoče srednje šole (spodnje gimnazije, spodnje realke,
realne gimnazije); c) z izpričevali o uspešnem obiskovanju kakega
enoletnega učnega tečaja, spojenega z meščanskimi šolami. V od-
hodno izpričevalo prej omenjenih enoletnih trgovskih učnih tečajev
je napisati dostavek: »To izpričevalo nadomešča na podlagi
§ 13. a zakona z dne 5. februarja 1907 (drž. zak. št. 26) pri dokazo-
vanju učne dobe v trgovinskem obrtu eno leto predpisanega dela

mora prijaviti kraj, kjer se bo obrt izvrševal. (Upr. sod. 5. maja 1909,
št. 4129.)

Kdor se brez naznanitve bavi z obrtom, zadene ga kazen (§ 132.
o. r.). Kaznivo pa je tudi po § 131. o. r., če kdo naznani svoj obrt nepo-
polno ali nevede napačne podatke, ker s tem ne zadosti predpisom
§§ 12. in 14. o. r. Namenoma napačna prijava pa ima lahko še druge
kazenske posledice. Obrtno oblastvo ima pravico, takega podjetnika
ne samo kaznovati z denarno globo, ampak mu tudi ustaviti izvrše-
vanje obrta.

Pričetek obrta se more prijaviti pristojnemu obrtnemu obla-
stvu ustmeno, da se zabeleži v zapisnik, ali pa pismeno. Dotična pri-
java mora biti kolkovana in sicer se po zakonu z dne 9. jul. 1891,
drž. zak. št. 97, zahteva:

1. Za Dunaj in za mesta z več nego 50.000 prebivavci za prvo
polo kolek 8 K.
2. Za kraje z 10.000—50.000 prebivavci za prvo polo kolek 6 K.
3. Za kraje z 5000—10.000 prebivavci za prvo polo kolek 4 K.
4. V vseh drugih krajih kolek za 3 K za prvo polo.

Ako obstoji v kraju, kjer se bo obrt vršil, zadruga za dotični
obrt, mora prosilec plačati zadrugo pristopnino takoj pri naznan-
itvi obrta, oziroma pri koncesioniranih obrtih o priliki prošnje za
koncesijo (§ 107. o. r.).

§ 13.

**Ako ni v tem zakonu osnovne ovire zoper osebo, opravilo in
stojališče, izda oblastvo za izkaz prositelja obrten list.**

**V nasprotnem primeru prepove stranki dotle, da se odpravi
pomislek, začetek ali nadaljevanje obrata.**

Kadar se prijavi kak svoboden ali rokodelski obrt, ima obrtno
oblastvo po § 144. obrtnega reda dolžnost, da pripravljalcu tekom
48 ur potrdi, da je vložil prijavo, ako je to storil v pismeni obliki;
ako pa je prijavil nastop obrta pri obrtnem oblastvu ustmeno, kar
je tudi dopustno, mora se mu takoj izročiti kratko potrdilo o tem,
da je obrt prijavil. — Iz tega potrdila pa ne izvirajo za stranko še
nobene pravice. Potrdilo o vloženi prijavi je povsem formalnega
značaja. Pravica do izvrševanja obrta se zadobi šele s tem, da se
stranki izstavi obrtni list, s katerim obrtno oblastvo izreče, da je
dopustno izvrševati prijavljeni obrt. Zato bi bilo napačno sklepati,
da je obrtna oblast ravnala protipostavno, ako je prejem prijave
potrdila, pozneje pa iz določenih razlogov ni hotela izdati obrtnega
lista. (Upr. sod. 15. marca 1911, št. 2862.)

Ako se obrtnemu oblastvu prijavi po tovarniško izvrševano
izdelovanje in prodajanje blaga, tedaj je stvar obrtne oblasti le, da

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. G. avne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse št. 109, Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4. V Gradcu: Sackstrasse št. 4. Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih trvdik Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
vanesljivo polovici, naj se obrnejo
na
Simona Hmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kakovostna Pojasnila daje se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.
Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

Prvi specialista za očala in ščipalnike, narejene strogo natančno po naročilu in zdravniških predpisih. — Nadalje pripravam svojo veliko izbiro strokovnjaško pravilno izdelanih toplomerov, zrakov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch, Goerz itd. V a popravila izvršujem v oji lastni po najnovšem sistemu z električnim obratom urejenih delavnic in je ogled iste mojimi cenj. odjemalci vsak čas dovoljeni. Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potanju nog, škatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kvižih oces in trde kože, steklenica 70 v.
Sladnik za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajalno in želodec krepilno sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

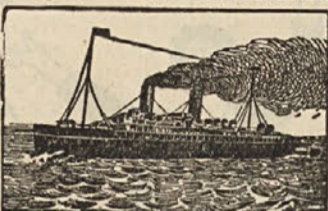
Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3.50 in K 2.— v vsaki lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jellenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York
francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Šifartel) za francosko linijo iz Hawre v New-York in listke za ovratak iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna popojasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Dreise, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporočata se slavnetu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavnica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruža z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 6

pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter jih obrestuje po

4 3/4 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4-75 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik; Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: Anton Belac, posestnik, podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; Dr. Josip Dermastia; Anton Kobi, posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljubljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trgovske in obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik „Ljudske posojilnice“; Ivan Pollak ml., tovarnar; Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani; Gregor Štibar, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

preišče, če in pod kakimi pogoji je dotični obrt dopustno izvrševati, osobito če je dotični obrt moči smatrati za svobodno obrt. Med drugimi je ugotoviti, če je podjetnik svojepravna oseba, če ni proti njemu nobenega izključevalnega razloga (§ 5) in če je obrtvalnica primerna. Ako ni v tem oziru nobene ovire, izdati se ima obrtni list, drugače pa je pričetek ali nadaljevanje obrta prepovedati, dokler se ne odstrani ovira. Ako pa se šele potem, ko se je obrt že pričel izvrševati, pokaže, da se ne vrši tako, kakor je bilo prijavljeno, torej ne po tovarniško, potem je dolžnost obrtne oblasti, da postopa kazensko proti podjetju in mu eventualno odvzame obrtni list. Kadar se torej presoja prijava kakega tovarniškega obrata, je pri tem vpoštovati le to, če ni v smislu § 13. kakega zakonitega zadržka, in se prijava ne sme zavrniti, češ, da se obrat ne bo primerno in v smislu prijave izvrševal. (Razsodba trgov. min., 25. januarja 1909, št. 38.013 ex 1908.)

Ko je podjetnik prijavil obrt, izda mu obrtno oblastvo obrtni list, seveda pod pogojem, da ni proti obrtu nobenega zakonitega zadržka. Ako pa obrtno oblastvo vsled kakih zadržkov prepove dotičniku obrt pričetki, mora mu vselej v prepovedi navesti vzroke, zakaj se mu obrtovanje ne dovoli.

Proti prepovedi ima prosilec pravico pritožiti se tekom šestih tednov po prejemu dotične odredbe, in sicer pri višjem obrtnem oblastvu, to je pri političnem deželnem oblastvu (deželna vlada ali namestništvo).

Obrtni list ima po zakonu služiti obrtniku za izkaznico (legitimacijo), s katere pomočjo v slučaju potrebe dokaže svojo obrtno pravico. Poleg tega ima obrtni list še drug važen pomen. Po njem se namreč sodi obseg obrtne pravice (§ 36.), ako bi nastal dvom, spada li kako opravilo, s katerim se bavi podjetnik, v naznanjeni obrt ali ne. Ako je obrtno oblastvo izročilo komu obrtni list v kljub temu, da ni imel vseh takih lastnosti, kakor jih zahteva zakon (na primer da je bil nedoleten), tedaj odstrani izročitev obrtne lista zapreke samostojnega obrtovanja. Obrtno pravico more obrtno oblastvo preklicati le pod gotovimi pogoji. Dokler se pa to ni zgodilo, vrši se obrt na zakoniti podlagi; nezakonit in kazniv postane šele po preklicu obrtne pravice.

Če se je kaka občina po podelitvi obrtne pravice pozneje prepričala, da obrtovanje na kraju, proti kateremu obrtno oblastvo ni ugovarjalo, ni dopustno vsled zdravstveno-policijskih ali drugih javnih ozirov, vendar občina ne sme v svojem delokrogu prepovedati nadaljevanja obrta. (Razsodba upr. sod., 25. jun. 1886, št. 1418.)

Obrtna oblast je upravičena, prepričati se o pravilnosti delovnih izpričeval, ki služijo za podlago prijavi obrta, tudi tedaj, ako je taka izpričevala potrdila zadruga. (Upr. sod., dne 28. febr. 1912, št. 2625.)

Vsled naznanitve kakega svobodnega ali rokodelskega obrta napravljeni obrtni listi so prosti pristojbin, pač pa morajo biti kolkovani obrtni listi (dekreti, licence, koncesije i. dr.) za dopuščane obrte s kolkom 2 K za polo. (Ukaz fin. min., 4. junija 1886, št. 17.338.)

§ 13. a)

Kdor hoče pričetki trgovinske obrte, navedene v § 38., odstavek 3. in 4., mora izpolniti obče pogoje (§§ 2—10) in izkazati svojo usposobljenost.

Ta se dokaže z učnim pismom, oziroma z učnimi izpričevali o redni dovršitvi učnega razmerja in z izpričevalom (§ 79., odstavek 1) o najmanj dveletni službi v trgovinskem obrtu; skupna uporaba pa mora znašati najmanj pet let.

Služba kot praktikant v pisarnicah ali kontorjih tovarniško izvrševanega obrtnega podjetja se všteva kakor služba kot vajenec v trgovinskem obrtu in služba pri prodaji blaga v prizvajalnih obrtih z delom v pisarnicah in kontorjih vred se všteva kakor služba v trgovinskem obrtu in tudi v teh primerih mora iznašati skupna uporaba najmanj pet let.

Dokaz se more, izvzemši službena izpričevala, ki jih je predložiti tudi v tem primeru, celoma ali deloma nadomestiti z izpričevalom o uspešnem obiskovanju učilišča, ki je bilo priznано za to prikladno. Trgovinski minister določi ukazoma sporazumno z ministrom za bogočastje in nauk, zaslišavši trgovinske in obrtne zbornice, obstoječe zadrugne zveze in trgovinske zadruge, dotične zavode in ustanovi, v kaki meri njih obiskovanje nadomešča dokaz učne dobe. S to odredbo se tistim, ki so dovršili kako višjo trgovinsko šolo, more skrajšati v predstojeh odstavkih predpisana službena doba na eno leto.

Glede dokaza usposobljenosti pri javnih trgovinskih in pri komanditnih družbah je uporabljati smislu primerno določila § 14. e.

Da se omogoči prehod od kakega proizvajalnega ali od trgovskega obrta, za kojega izvrševanje ni potreben dokaz usposobljenosti, ali od kakih strokovnih opravil trgovskega prometa, ki ne spadajo pod predpise obrtne reda (banke, skladovnice, železniška in parobrodna podjetja, pomorsko plovstvo, pomorsko ribarstvo, pridobitne in gospodarske zadruge, montanski in monopolni obrati itd.) na trgovinski obrt, kakršni so omenjeni v § 38., odstavek 3. in